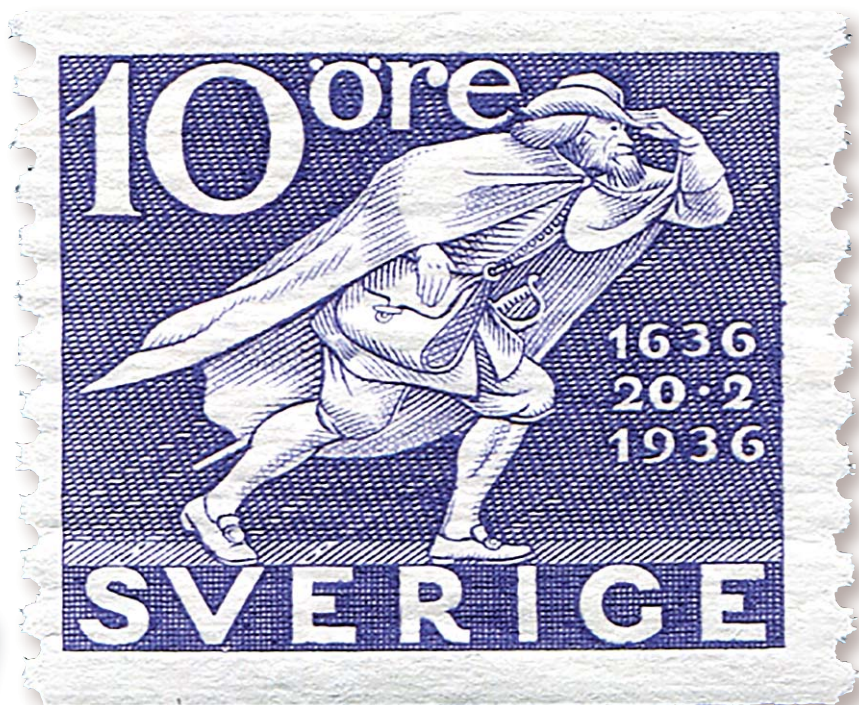

På jakt efter filatelistens heliga graal!

Postbönderna utsattes för många mödor på sin vandring mellan angränsande posthemman. Ett vackert ståltryckt frimärkskonstverk tecknat av Olle Hjortzberg och graverat av Sven Ewert. Det ingår i serien "Postverket 300 år" från 1936.

FÖRSTA PRIS
i Nordisk Filatelis
berättar-tävling

av Jimmy Håkman

En biltur genom skogarna till en plats för en kortlivad poststation, skapar tankar och minnen om områdets posthistoria – där en filatelists heliga graal skapades.

Solen stiger upp över trädtopparna, och naturens alla färger börjar skifta i olika nyanser under skuggspelet. Det smattrar lite lätt av sten under hjulen, och i backspegeln syns ett litet virvlande moln av damm.

Farten är behaglig och inbju-

der till upptäckter av omgivningarna. Vägen följer naturen både i höjd- och sidled. Landskapet är vackert och rofullt.

Jag är ute på en nostalgisk resa i anfädernas fotspår. Sätten att förflytta sig har skiftat, och fötterna behöver inte längre nöta marken – lätta tryck på

pedalerna räcker för oss moderna människor.

Vägen är gammal och med jämna mellanrum visar milstennarna av vackert grånad kalksten eller svartmålat gjutjärn hur lång sträcka som avverkats – "½ mil 1767" susar förbi i ögonvrån.

Denna vackert tecknade postdiligens är ett annat fantastiskt ståltryckt grafiskt blad i miniatyr utgivet 1971. Förlagan är en oljemålning av Eigil Schwaub från 1928, och den mästertliga gravyren står Czeslaw Slania för.

Tanken svindlar när man tänker på hur många människor och budskap som passerat här genom tiderna. Vägen var likt en autostrada en viktig kommunikationsled mellan de olika posthemmanen på rutten mellan Kristinehamn och Filipstad.

De nuvarande hänvisnings-skytlarna, och på sin höjd buss-hållplats-skytlar med namn på gamla posthemman, pekar ut historiska platser utan att de flesta passerande vet om det. Labberud, Kvarnfallet, Bjurbäcken o.s.v.

Slitsamt för postbönderna

Undrar hur många av dagens människor som känner till postböndernas slitsamma göromål med posten? Förvisso var de undantagna andra pålagor och skyldigheter mot staten, men likväl var de tvungna att inrätta sin vardag efter postgången, och låta andra i familjen sköta de viktiga göromålen på gården.

Slit och släp med risk för att utsättas för både stormar och stråtrövare längs rutterna.

Överkörd av diligensen!

Vägen följer ett mindre vatten-

drag och jag funderar på om även äldre generationers vägfärdare uppskattade vyerna. Och om torparen Svensson tänkte detsamma innan han drabbades av den förfärliga olyckan?

Anders Svensson hade nämligen oturen att på aftonen den 4 oktober 1865 bli överkörd av postdiligensen en bit väster om Kristinehamn. Nyheten spreds i flera tidningar över hela landet, och händelseförloppet blev allmänt känt.

Svensson hade stannat längs vägen för att vattna sin häst. I samma stund kommer postdiligensen i hög fart utför en backe, en häst stöter till Svensson så han faller till marken. Diligensen välter, faller över den 70-årige Svensson, och gissningsvis upplevde alla inblandade den korta stund av total tystnad som inleder katastrofens fullbordan.

I postvagnen fanns tre personer, varav en var häradshövdingen Falk. Vi får förmoda att de alla, inklusive kusken, hjälptes åt att dra fram Svensson. Nästan livlös och med krossad rygg, bröst och revben förs han till Kristinehamn för vård.

Den förskräckta häradshöv-

dingen tog alla kostnader för vården. En dotterson forslade hem Svensson, och de samtida tidningsartiklarna nämner att familjen förmodligen skulle försöka få in åldringen på lasaretet i Filipstad.

Obehagliga trafikolyckor är inget nytt. Lika bra att fortsätta ta det lugnt i kurvorna och njuta av naturen.

Ankomst till Kungsskogen

Solen har nu stigit över trädtopparna och börjat lösa upp de sista dimmresterna. Det doftar svagt av svamp och höst utanför rutan.

En gammal hyttplats passeras, och efter en stund öppnas skogen upp. Ett uppodlat landskap breder ut sig med svagt böljande linjer. En stubbåker och lite gulnande gräs i dikena. Det luktar friskt och fåglarna flyger i sträck. Några större ekonomibyggnader och en klunga träd syns en bit längre fram.

Efter några hundra meter svänger jag av vägen och parkerar bilen. I skuggan av de stora träden finns en större mangårdsbyggnad flankerad av två mindre flygelbyggnader. Alla svagt gulmalade, nästan så de

En vacker gammal vägs skylt som fått stå kvar för att hälsa besökare välkomna till Kungsskogen. Undrar vad ringen på den vänstra stolpen var avsedd för? (Foto Jimmy Håkman)

➔ är en del av de gulnande löven på de omgivande träden.

Vid sidan av vägen mellan två svartmålade stolpar finns en långt ifrån standardenlig skylt, med svarta bokstäver på gul botten med en svart ram runt skylten. "Kungsskogen" står det till nöje för alla passerande.

En ny poststation

Vi filatelister har väl alla något som ligger oss lite extra varmt om hjärtat, oavsett vad vi samlar. Likt Arturlegendens sökande efter den heliga graal, kan filatelistens sökande kännas på samma sätt. Vi tror och hoppas

att objektet, som ska förgylla och vara kronan i samlingen, väntar någonstans där ute i världen, oupptäckt men ändå uppnåeligt.

I en kungörelse daterad den 21 december 1874 meddelade Kungliga Generalpoststyrelsen att det vid kommande årsskifte skall inrättas en poststation vid Kungsskogen. Den var en av totalt 576 nya poststationer som enligt kungörelsen skulle inrättas vid samma tidpunkt.

Det stora antalet hängde samman med den nyligen slopade kronobrevbäringen. Tidigare hade bönderna haft en skyldighet att befordra tjäns-

tebrev och skrivelser mellan myndigheter och ämbetsmän.

I slutet av 1860-talet påbörjades arbetet med att helt låta bönderna slippa alla former av postbönder. Systemet med postbönder var vid denna tidpunkt under avveckling, och sett till det var undslippandet av pålagorna med kronobreven ett naturligt steg. Poststyrelsen föreslog att postverket skulle överta kronobrevbäringen, och riksdagen beslutade enligt förslaget 1873.

Den nyöppnade poststationen Kungsskog fick bruksförvaltaren O. Pettersson som föreståndare, och den inhystes vid Kungsskogens gård.

Den för makulering tilldelade normalstämpeln av typ 16, fick av någon anledning enbart ett "s", och alla frimärken avstämplades därför med "Kungsskog".

Kortlivad

Det visade sig tämligen snart att inte alla av de nya poststationerna hade tillräckligt med underlag för att bedrivas på ett ekonomiskt försvarbart sätt. Därför kunde man redan den 12 februari 1876 i Wermlands läns tidning läsa:

"Kgl. generalpoststyrelsen har förordnat, att den å linien Ölme-Storfors-Filipstad belägna poststationen **Kungskog** skall vid nästinstundande mars månads utgång indragas."

Texten är satt med frakturstil, och det kan så här i efterhand ses som ett ödets ironi att både frakturstilen samt poststationen gick samma öde till mötes, att inom kort förpassas till historiens bakgård.

Beslutet innebar emellertid att bland kommande generationer skulle avstämplingar från Kungskog bli smått ikoniska och högt eftertraktade pärlor.

Ett tyskt Kungsskog!

Jag tittar till på klockan och vänder åter till bilen. Motorn spinner igång och i låg fart kastar jag en sista blick mot gården. Tankarna far iväg och av

Kung Johan I av Sachsen hamnade mellan de två stormakterna Preussen och Österrike i kampen om det framtida Tyskland. Preussen gick segrande ur striden.

någon anledning kommer jag att tänka på ungdomsårens lek med ortnamn och våra försök med direktöversättningar till andra språk. Exempelvis Kungskog – Kingswood – Königswald.

En av dessa namnmässigt lika orter, Königswalde (Erzgebirge), finns i södra delarna av Sachsen. Posthistorien har även här varit omstörtande, men på ett mer övergripande plan.

Tyska enhetskriget – slutet för sachsiska frimärken

I början av 1866 trappades ordkriget upp mellan Sachsen och Preussen. Sachsen hade förklarat sig vara neutrala i konflikten mellan Preussen och Österrike. Konflikten rörde i grunden vilken makt som skulle ha mest inflytande över enandet av Tyskland.

Neutraliteten varade tills Sachsen senare tog ställning till Österrikes fördel. Telegrammen meddelade den 17 juni att preussiska styrkor dagen innan ryckt in i Sachsen, och att Österrike och Bayern kommit till sachsarnas hjälp. Krigsstarten hade dessförinnan föregåtts av ett preussiskt ultimatum om en allians mellan Preussen och Sachsen.

Men ultimatumet förkastades och kriget var ett faktum.

Preussen besatte snabbt landet, och redan efter en månad

hade den sachsiska armén besegrats.

I de efterföljande fredsförhandlingarna efter tyska enhetskriget fick Sachsen förbli en egen stat, mycket tack vare Österrike, men knöts samtidigt närmare ett enat Tyskland genom det Nordtyska förbundet.

Postväsendet förlorade också sin självständighet och från och med ingången av 1868 användes inte längre de sachsiska frimärkena.

Den heligaste av graaler!

Tankarna vänder åter till verkligheten och den slingrande vägen. Hjärtat börjar slå några extra slag, snart så...

Efter en kurva syns vid en lätt böljande dalgång några rödmålade hus. En speciell känsla sprider sig i kroppen och minnen av sagnade släktingar väcks till liv.

I det ena timmerhuset bodde släkten under flera generationer. Som i så många andra familjer emigrerade några, men fortsatte ändå att hålla kontakten via snirkligt skrivna berättelser om vardag, fest, glädje och sorg. Brevet var de världsomspännande kontaktskaparna, och de enda konkreta kopplingarna till det gamla hemlandet.

Om de stämplade frimärkena från Kungskog uppnått en ikonisk status, vad skulle då

en Kungskogsstämpel på ett frimärke köpt för att meddela nyheter till familjen, eller ännu hellre, ett helbrev skrivet med mina anfäders handstil vara?

Jo, där har vi en av de allra heligaste av graaler som drömmarna handlar om.

Förmodligen lika ouppnåeligt som att lyckas hitta ännu en gul treskilling, men så länge drömmarna finns kvar frodas söklusten i fyndlådor, gamla samlingar och vid auktioner.

Plötsligt möter jag en bil och får hålla mer till höger. Chauffören, en brevbärare, ler, vinkar glatt och åker vidare medan dammet virvlar runt på vägen och färger de få grässtråna i dikeskanten gråa.

Det var länge sedan denna väg var en viktig huvudled mellan städerna. Likväl har den behållit sin betydelse som försättnings förmedlandet av post till och från de boende i trakten. Vem vet om lantbrevbäraren i den mötande bilen kanske just idag kommer att skapa en ny helig graal för någon framtida filatelist eller hembygdsvän?

Gruset fortsätter att smattra runt hjulen, motorn spinner taktfast, och jag undrar vilka öden som historien kan ha dolt bakom nästa vägkrök?

Jag fortsätter drömma, och försvinner med bilen bort in i ett moln av damm. □